

پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر خودسنجی خردمندی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۰/۱۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۷/۱۲

مصطفی اعتمادی جوریابی^۱

سینا خردیار^۲

کیهان آزادی هیر^۳

چکیده:

هدف از این پژوهش بررسی اثر سازه‌های پذیرش و استفاده از تکنولوژی و خودسنجی خردمندی مبتنی بر تیپ‌های شخصیتی در پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری است. برای دستیابی به این هدف از مدل پذیرش و به کارگیری تکنولوژی و نکاتش و همکاران (۲۰۰۰) با در نظر گرفتن تیپ‌های شخصیتی بر اساس مدل پنج عاملی مک کری و کوستا (۱۹۹۲) و خودسنجی خردمندی ویستر (۲۰۰۷) استفاده شده است. اطلاعات با استفاده از پرسشنامه توزیع شده میان حسابداران شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران جمع‌آوری و با استفاده از رویکرد حداقل مربعات جزئی در معادلات ساختاری تحلیل گردید. نتایج پژوهش نشان می‌دهد تمامی سازه‌های مدل پذیرش و به کارگیری تکنولوژی به غیر از "انتظار عملکرد" بر پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری اثر مستقیم و مثبت دارد. همچنین، خردمندی و تیپ‌های شخصیتی در پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری تأثیر مستقیم و مثبت دارند. علاوه بر این می‌توان گفت که ویژگی‌های شخصیت در خصوص سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر ابعاد خردمندی حسابداران تأثیر مثبت دارد. **کلمات کلیدی:** پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری، مدل پذیرش و به کارگیری تکنولوژی، تیپ‌های شخصیتی پنج عاملی، خودسنجی خردمندی، سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری.

۱. دانشجوی دکتری حسابداری، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران، ایمیل: mostafa.etemady@gmail.com

۲. استادیار، گروه حسابداری، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران (نویسنده مسئول)، ایمیل: sinakheradyar@gmail.com

۳. استادیار، گروه حسابداری، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران، ایمیل: ka.cpa2012@yahoo.com

مقدمه

سیستم اطلاعاتی حسابداری سیستمی است که عملیات جمع‌آوری و ذخیره‌سازی داده‌های مالی را طی فرآیندهای حسابداری انجام می‌دهد و پس از پردازش این داده‌ها، اطلاعات مورد استفاده تصمیم‌گیرندگان سازمانی را تولید می‌نماید. سیستم اطلاعات حسابداری در نهایت با ارائه گزارش‌های هوشمندانه مالی، می‌تواند تصمیم‌گیرندگان و مدیران سازمان را در برنامه‌های راهبردی‌شان کمک نماید (حاجیها و نبیونی، ۱۳۹۳). در سال‌های اخیر، شاهد افزایش بی‌سابقه ابزارهای جدید در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات، و گسترش روزافزون کاربرد آن در ابعاد گوناگون زندگی افراد و فعالیت سازمان‌ها هستیم. این امر، موجب تولید و تبادل مقادیر فزاینده‌ای از داده‌های متنوع و متغیر گردیده است (عرب مازار و مرادی، ۱۳۹۹).

سیستم اطلاعاتی حسابداری دست‌یابی به کیفیت اطلاعات حسابداری را میسر ساخته و جریان اثربخشی میان بخش‌های سازمان، داخل هر بخش، کاربران و گروه‌های ذینفع متعدد آن را بهبود می‌بخشد (هانتون^۱، ۲۰۰۲؛ اسپاتیس^۲، ۲۰۰۶). امروزه هر چه IT^۳ بیشتر پیشرفت می‌کند کاربردهای AIS به عنوان فرآیندهای وظیفه‌ای بنیادین در حال تغییر شناخته شده و به عنوان پشتوانه تصمیمات چندگانه پیچیده در نظر گرفته می‌شود و به دنبال آن افزایش سرعت و دقت عملکردهای حسابداری سنتی را افزایش می‌دهد (مالدین و راجالا^۴، ۱۹۹۹). سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری حوزه‌ای پیوسته در حال تکامل در هسته مرکزی هر سازمانی است. سیستم اطلاعاتی حسابداری برای انطباق، عملکرد، اثربخشی، تصمیم‌گیری و تعامل سازمانی ضروری است. سرعت و فشار تکامل عملیات جهانی، تجارت الکترونیک، فشارهای مربوط به اطلاعات به موقع (RTI)^۵ و شفافیت در اطلاعات مالی، توسعه مداوم و مدیریت سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری را برای بهینه نمودن نتایج عملکردی سازمان الزام می‌دارد (پراساد و گرین^۶، ۲۰۱۵). امروزه موسسات تجاری و سایر سازمان‌ها تمایل به پذیرش و پیاده‌سازی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری دارند؛ زیرا پذیرش این سیستم‌ها مزایایی از جمله افزایش عملکرد بخش حسابداری در سازمان، بهبود دقت و پردازش سریع‌تر را به دنبال دارد که باعث می‌گردد شرکت‌ها کنترل هزینه بهتری داشته باشند و آنها را قادر می‌سازد گزارشگری مالی برون سازمانی را بهتر انجام دهند (تیلاهون^۷، ۲۰۱۹).

شناسایی نیازها و پذیرش افراد گام نخستین هر کسب و کاری است و درک این مهم برای یافتن راه توسعه آتی مفید است؛ از این رو پژوهشگران تمایل دارند عواملی که کاربران را به پذیرش یا رد تکنولوژی وا می‌دارد شناسایی نمایند. توجه به این نکته که پذیرش و اطمینان

1. Hunton

2. Spathis

3. Information Technology

4. Mauldin & Ruchala

5. Real Time Information

6. Prasad & Green

7. Tilahun

کاربر برای توسعه هر تکنولوژی جدیدی حیاتی است امری مهم است. به علاوه پذیرش به عنوان وظیفه استفاده از کاربران در توسعه سیستم‌ها در نظر گرفته شده است (طاهر دوست^۱، ۲۰۱۸). تصمیم‌گیرندگان نیاز دارند چالش‌هایی را که بر تصمیم کاربران نسبت به استفاده از یک سیستم مشخص اثر می‌گذارند را بدانند تا آنها را در خلال مرحله توسعه در نظر بگیرند (متیسون^۲، ۱۹۹۱). برای افراد حرفه و پژوهشگران این یک سوال همیشگی است که "چرا افراد تکنولوژی‌های جدید را می‌پذیرند". پاسخ به این سوال ممکن است به ایشان در به‌کارگیری روش‌های بهتر برای طراحی، ارزیابی و پیشبینی رفتار کاربران نسبت به تکنولوژی‌های جدید کمک نماید (دیلون و موریس^۳، ۱۹۹۶).

با این حال پیاده‌سازی موفق سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری به پذیرش واقعی آن از سوی حسابداران و مدیران سازمان بستگی دارد (آئون^۴ و همکاران، ۲۰۱۰؛ پولاکانام و سوراویرا^۵، ۲۰۱۰). در نتیجه سازمان‌ها به جای آنکه بر پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری از سوی تصمیم‌گیرندگان متمرکز باشند به صورت جدی به دنبال راه‌هایی هستند که حسابداران و مدیران سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری را بپذیرند (کاگلیو^۶، ۲۰۰۳؛ داولینگ^۷، ۲۰۰۹). اگرچه که دخیل بودن حسابداران نقش مهمی در پیاده‌سازی موفق AIS ایفا می‌کند (هانتون، ۲۰۰۲؛ کاگلیو، ۲۰۰۳)؛ با این حال عوامل تاثیرگذار ناشی از مقاصد رفتاری حسابداران و مدیران نسبت به انتخاب و پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری کاملاً بررسی نگردیده است. همچنین از منظر سازمانی درک عواملی که بر رفتار حسابداران و مدیران نسبت به انتخاب سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری تاثیر می‌گذارد نیز مغفول مانده است (آئون و همکاران، ۲۰۱۰). برخی محققان توصیه می‌کنند که ادغام عوامل مستخرج از دیدگاه‌های مختلف می‌تواند درک جامعی از عوامل بالقوه موثر بر فناوری را فراهم آورد (ونکتاش و همکاران، ۲۰۰۳؛ اولیویرا و مارتینز، ۲۰۱۱). به علاوه درک بهتر مقاصد رفتاری مدیران و حسابداران نسبت به انتخاب و پذیرش AIS دامنه‌ای از عوامل فردی، فن‌آوری، سازمانی و نهادی را می‌طلبد که اجماع قطعی برای آنها وجود ندارد (اولیویرا و مارتینز^۸، ۲۰۱۱؛ برین^۹ و همکاران، ۲۰۰۳؛ گنزalez^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۲). در این راستا مطالعاتی وجود داشته‌اند که ترکیبی از این عوامل را تاثیرگذار دانسته‌اند و آنها را به کار گرفته‌اند (ژو^{۱۱} و

1. Taherdoost
2. Mathieson
3. Dillon & Morris
4. Aoun
5. Pulakanam & Suraweera
6. Caglio
7. Dowling
8. Oliveira & Martins
9. Breen
10. Gonzalez
11. Zhou

همکاران، ۲۰۱۰؛ الامین^۱ و همکاران، ۲۰۱۵؛ ونکتاش و همکاران، ۲۰۰۳؛ دیشاو^۲ و استرانگ، ۱۹۹۹). با این حال، نظر به توسعه و ورود انواع فن‌آوری‌ها در محیط کسب و کار و به کارگیری آنها در سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری و از آنجائیکه در ادبیات پژوهشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری پژوهش‌های محدودی وجود دارد که نیت پذیرش سیستم اطلاعاتی حسابداری را به صورت چند بعدی و ورای یک نگرش خاص بررسی کرده باشند (در ایران هیچ پژوهشی در این خصوص وجود ندارد) ضرورت اجرای این پژوهش مهم به نظر می‌رسد.

مطالعه پذیرش و موفقیت فن‌آوری اطلاعات در سازمان‌ها موضوع مهمی است که برای دستیابی به پایداری و مزیت رقابتی می‌بایست مورد بررسی قرار گیرد. پژوهش بنیادین فیشرن و آیزن^۳ (۱۹۷۵) از منظر روانشناسی اجتماعی مبنایی را برای درک پذیرش فن‌آوری در حوزه پژوهش‌های سیستم‌های اطلاعاتی بنا نهاد. ایشان تئوری "عمل مستدل"^۴ را ارائه نمودند که بیان می‌دارد نیت فرد برای بروز یک رفتار مشخص (به طور خاص در این پژوهش پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری) شاخص اصلی پیش‌بینی کننده‌ای است که مشخص می‌نماید وی مبادرت به بروز آن عمل می‌نماید و یا آن عمل را انجام نمی‌دهد. ایشان بیان می‌دارند نگرش فرد نسبت به رفتار و هنجار ذهنی، نیت وی را مشخص می‌کند. نظریات دیگری نظیر مدل پذیرش تکنولوژی^۵ (دیویس^۶، ۱۹۸۹)، نظریه رفتار برنامه ریزی شده^۷ (آیزن، ۱۹۹۱) و نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از تکنولوژی^۸ (ونکتاش^۹، ۲۰۰۳) توجه خود را بر توضیح رفتار فرد بر اساس باورهای فردی وی و بدون در نظر گرفتن خصیصه‌های روانشناختی اعم از تیپ‌های شخصیتی و یا فضایل اخلاقی معطوف می‌دارند. روانشناسی عبارت از مطالعه ماهیت، عملکرد و پدیده تجربی ذهنی و رفتاری انسان است (مرادی و سلیمانی مارشک، ۱۳۹۰). پژوهش زمود^{۱۰} (۱۹۷۹) اولین پژوهشی بود که اهمیت تفاوت‌های فردی در موفقیت تکنولوژی اطلاعات را ارزیابی نمود. وی پس از بررسی ادبیات پژوهشی نتیجه گرفت که تفاوت‌های فردی نیروی قابل توجهی در تعیین موفقیت سیستم‌های اطلاعاتی و فن‌آورانه است. بر این اساس پژوهش‌های گسترده‌ای با در نظر گرفتن تاثیر عوامل انسانی نظیر ویژگی‌های منحصر به فرد کاربران در پذیرش و اثربخشی تکنولوژی اطلاعات انجام گردیده است (شارپ و باب^{۱۱}، ۲۰۱۸؛ تکالیک^{۱۲} و همکاران، ۲۰۱۶).

1. Alamin

2. Dishaw & Strong

3. Fishbein & Ajzen

4. Theory of Reasoned Action

5. Technology Acceptance Model

6. Davis

7. The Theory of planned Behavior

8. Unified Theory of Acceptance

9. Venkatesh

10. Zmud

11. Sharp & Babb

12. Tkalcic

اغلب این پژوهش‌ها از مدل پنج عاملی^۱ شخصیت مک کری و کوستا^۲ (۱۹۹۲) برای ارزیابی خصوصیات فردی استفاده نموده‌اند. مدل پنج عاملی بیان می‌دارد که پنج خصیصه وجود دارد: روان رنجوری^۳، برون گرایی^۴، پذیرا بودن^۵، موافق بودن^۶ و وظیفه شناسی^۷ (مک کری و کوستا، ۲۰۰۸). یکی از مهمترین ویژگی‌های شخصیتی افراد، تیپ‌های شخصیتی آنهاست. منظور از تیپ‌های شخصیتی، ویژگی‌ها و عوامل شخصیتی مدل پنج عامل اصلی یا بزرگ است (عدیلی و همکاران، ۱۳۹۹).

با توجه به این که ابعاد شناختی بر پذیرش و کاربرد فن آوری اثر می‌گذارد، خصوصیات شخصی و چارچوب‌های پذیرش موضوع اصلی پژوهش می‌باشند و این پژوهش قصد دارد تاثیر تیپ‌های شخصیت و خردمندی را بر پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری با استفاده از مدل نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از تکنولوژی بررسی نماید.

۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۱-۲- نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از تکنولوژی

این نظریه که توسط ونکناش و همکاران (۲۰۰۳) معرفی گردید از توسعه ۸ نظریه پیش از آن شکل گرفت تا به کارگیری فن آوری را توضیح دهد. اجزای نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از تکنولوژی دارای چهار سازه به شرح زیر است:

انتظار عملکرد^(PE^۸): این متغیر به عنوان میزانی تعریف می‌گردد که فرد باور دارد استفاده از سیستم به وی برای دست یابی به عملکرد شغلی کمک خواهد کرد. انتظار تلاش^(EE^۹): این متغیر به عنوان میزان سهولت استفاده از سیستم تعریف می‌گردد. تاثیر اجتماعی^(SI^{۱۰}): این متغیر به عنوان میزانی تعریف می‌گردد که فرد انتظار دارد افراد مهم برای وی (نظیر اقوام، هم‌تایان و زیردستان) باور دارند وی می‌بایستی از سیستم جدید استفاده کند. شرایط تسهیل کننده^(FCs^{۱۱}): این متغیر به عنوان میزانی تعریف می‌گردد که فرد باور دارد زیرساخت سازمانی و فناوری برای پشتیبانی از سیستمی که قرار است استفاده شود وجود دارد (ونکناش و همکاران، ۲۰۰۳). این مدل تقریباً ۷۰٪ تغییرات در نیت رفتاری را توضیح می‌دهد و این قدرت تبیین نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از تکنولوژی را به مدل مناسبی برای پذیرش سیستم اطلاعاتی

1. Five Factor Model (FFM)
2. McCrae & Costa
3. Neuroticism
4. Extraversion
5. Openness
6. Agreeableness
7. Conscientiousness
8. Performance Expectancy
9. Effort Expectancy
10. Social Influence
11. Facilitating Conditions

حسابداری با توجه به تیپ‌های شخصیتی و خردمندی تبدیل می‌نماید (رامیرز-کورا، ۲۰۱۹).

۲-۲ تیپ‌های شخصیتی و نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از تکنولوژی

در دهه اخیر اجماعی در خصوص ساختار شخصیت در قالب مدل پنج عاملی ظهور نموده است. مدل پنج عاملی به بیان وجود خصیصه‌هایی می‌پردازد که هسته اصلی شخصیت را تشکیل می‌دهند. افرادی که امتیاز بالاتری در وظیفه شناسی دارند مهربان، مودب، کمک کننده، دست و دل باز، بخشنده و مشارکت کننده هستند. افرادی که امتیاز بالاتری در موافق بودن دارند دارای شخصیت قابل اتکا، مسئول، ساختارمند، سخت کوش و پیشرفت گرا می‌باشند. افرادی که در حوزه برونگرایی امتیاز بالاتری دارند می‌توانند به عنوان افراد اجتماعی، برون گرا، پر انرژی، پر حرف و فعال توصیف شوند. امتیاز بالا در روان‌رنجوری (که به عنوان خصیصه منفی در نظر گرفته شده و برخی اوقات ثبات احساسی نامیده می‌شود) نشان دهنده افراد مضطرب، افسرده، خجول، احساسی، خشمگین، نگران و غیرقابل اطمینان است و نهایتاً افراد با امتیاز بالا در بعد پذیرا بودن به عنوان افراد خلاق، علاقه مند به تحصیل، شجاع، با اصالت و دارای ذهن حساس هنرمندانه تعریف می‌گردند (مک کری و کوستا، ۲۰۰۸). پرسشنامه شخصیتی NEO PI-R جانشین آزمون NEO (تست نئو) است که در سال ۱۹۸۵ توسط مک کری و کاستا تهیه شده بود. این پرسشنامه، ۵ عامل اصلی شخصیت و ۶ خصوصیت در هر عامل یا به عبارتی ۳۰ خصوصیت را اندازه می‌گیرد؛ و بر این اساس ارزیابی جامعی از شخصیت را ارائه می‌دهد. تست نئو دارای دو فرم یکی (S) برای گزارش‌های شخصی است و شامل ۲۴۰ سؤال پنج‌درجه‌ای از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف است که توسط خود آزمودنی درجه‌بندی می‌شود و متناسب مردان و زنان در تمام سنین است؛ و دیگری فرم (R) یا تجدیدنظر شده نام دارد و بر اساس درجه‌بندی‌های مشاهده‌گر است. این فرم نیز دارای همان ۲۴۰ سؤال بوده با این تفاوت که با ضمیر سوم شخص شروع می‌شود. فرم (R) هم می‌تواند به‌طور مستقل برای ارزیابی شخصیت به کار رود و هم به‌عنوان مکملی برای گزارش‌های شخصی فرم (S) و یا روایی آن مورد استفاده قرار گیرد (گروسی فرشی، ۱۳۸۰). لاکال و خچینه^۲ (۲۰۱۷) در چارچوب نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از تکنولوژی، مدل پنج عاملی را به عنوان متغیری برون‌زا در نظر گرفتند که بر سازه‌های نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از تکنولوژی اثر مستقیم دارند. در مدل کلی نتایج نشان دادند که روان‌رنجوری به صورت منفی بر انتظار عملکرد، انتظار تلاش و شرایط تسهیل کننده اثر گذار است و پذیرا بودن و وظیفه شناسی تاثیر مثبت بر انتظار تلاش دارد. لی^۳ (۲۰۱۶) با اضافه کردن آموزش و هنجارهای ذهنی به مدل پذیرش تکنولوژی پژوهشی را انجام داد. نتایج نشان دادند رابطه مستقیمی میان وظیفه شناسی و استفاده ادراک شده وجود دارد. همچنین پذیرا بودن و برونگرایی به صورت مثبت رابطه میان آموزش و استفاده ادراک شده را تعدیل می‌کند. همچنین موافق بودن به صورت

1. Ramírez-Correa

2. Lakhali & Khechine

3. Li

مثبت رابطه میان هنجارهای ذهنی و استفاده ادراک شده را تعدیل می‌نماید. بررسی ادبیات شخصیت از منظر مدل پنج عاملی دو رویکرد اصلی در این حوزه را نشان می‌دهد. رویکرد تیپ شخصیت برای تحلیل رفتار افراد دارای مزایایی است. اولین مزیت این است که این رویکرد با تاکید بر ویژگی‌های عادی افراد دارای سطح بالایی از ویژگی‌های مفهومی برای خلق دانش است. دومین مزیت این است که کانون توجه را به چگونگی شکل‌گیری و ترکیب ویژگی‌های شخصیتی افراد سوق می‌دهد. سومین مزیت این رویکرد در تشریح یافته‌های پژوهش شخصیت برای عموم افراد است و مزیت آخر این است که متغیرهای تعدیل‌کننده موثری را برای درک چرایی قضاوت و اکنش افراد در مورد هر رویداد ارائه می‌دهد (رامیرز-کورا، ۲۰۱۹). برخی از عوامل رفتاری دخیل در شخصیت تصمیم‌گیرندگان باعث جهت دهی به تصمیمات ایشان خواهد شد (خواجوی و همکاران، ۱۳۹۵). از این رو در این پژوهش رویکرد تیپ شخصیت مورد استفاده قرار گرفته است. به طور کلی و براساس ادبیات پژوهشی حوزه پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مشاهده می‌شود که از ابعاد شخصیت به عنوان شاخص پیش بین سازه‌های مدل نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از تکنولوژی استفاده شده است (در ایران پژوهشی در این خصوص یافت نشد).

۳-۲ خردمندی و تیپ‌های شخصیتی در پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری

امروزه تصمیم‌گیری بسیار مشکل است و خردمندی به عنوان بخش حیاتی زندگی سازمانی که بر آینده بهتر تاثیر می‌گذارد در نظر گرفته می‌شود (باست، ۲۰۱۱). بسیاری از کارشناسان، از جمله حسابداران و حساب‌رسان، تابع استانداردها، مقررات و ضابطه‌های فنی، اخلاقی و رفتاری سختگیرانه هستند که در چارچوب آنها برای انجام هر چه بهتر وظایف از دانش، شایستگی، مهارت و تجربه و به عبارت دیگر قضاوت حرفه‌ای خود استفاده می‌کنند (احمدی حصار و همکاران، ۱۳۹۷). بر این اساس تمایل تبدیل اقدامات به مناسب‌ترین نتیجه از طریق آگاهی نسبت به آنچه که به صلاح همه کس و همه چیز است در قالب خردمندی نمود می‌یابد. هدف تصمیمات، بهتر کردن زندگی است. در خصوص کسب و کار، هدف تصمیمات خلق یا افزایش ارزش برای واحد تجاری و تمامی ذینفعان است. به طور خلاصه می‌توان گفت هدف یک تصمیم خلق ارزش است. در حوزه فن‌آوری اطلاعات هنگام مواجهه با یک مشکل می‌توان با تحلیل اطلاعات، دانش و خردمندی، خدمات قابل ارائه را مدیریت کرد و یا حتی در حوزه مدیریت ریسک می‌توان با تحلیل اطلاعات، دانش و خردمندی به نتیجه رسید (کونگر و پروبست، ۲۰۱۴). خردمندی مفهومی پیچیده است؛ به طوری که تاکنون از آن تعریف واحدی ارائه نشده است. برگسما و آردلت^۲ (۲۰۱۲) معتقدند به رغم دشواری در تعریف خردمندی، میان پژوهشگران و صاحب‌نظران این حوزه نوعی توافق کلی وجود دارد که بر اساس آن خردمندی مفهومی مستقل است که بر دانش شناختی، درک و بینش عمیق، و تفکر تاملی بنا شده است و

1. Basset

2. Conger & Probst

3. Bergsma & Ardelt

می‌تواند تلفیقی از در نظر گرفتن منافع فردی در تعامل با رفاه دیگران باشد. فرد خردمند با بهره‌گیری از استدلال عملگرایانه برای حل چالش‌های مهم و بحرانی زندگی اقدام می‌کند و با فرادانش خویش و چگونگی استفاده از راهبردهای مختلف در زمان‌های مناسب، به حل مسئله می‌پردازد (قربان و خرمایی، ۱۳۹۷).

از دیدگاه کلاسیک، خرد نوعی ویژگی است که در موقعیت حساس به درستی قضاوت‌ها درباره خود و دیگران می‌پردازد. خردی که با قضاوت درست و به کارگیری دانش در زندگی مرتبط است (احتیاط یا خرد عملی). در حالیکه خرد نظری به حقیقت درونی می‌پردازد، خرد عملی با رفتار سروکار دارد و به رفتار درست در شرایط و زمان معین توجه می‌کند. به بیان دیگر، خرد نظری به این موضوع می‌پردازد که چه چیزی برای انجام دادن صحیح است، اما خرد عملی مستلزم توانایی برای انجام آن است (ولیان و همکاران، ۱۳۹۸). پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری می‌تواند به عنوان خردمندی عملی در اتخاذ یک تصمیم‌گیری در نظر گرفته شود. بررسی تاثیر خردمندی در تصمیم‌گیری‌های حوزه حسابداری و حسابرسی (به طور خاص در این پژوهش پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری) به منظور رسیدن به پیامدهای مثبت آن ضروری به نظر می‌رسد.

قربانی و خرمایی^۱ (۲۰۱۹) در پژوهشی رابطه میان ویژگی‌های پنج عاملی شخصیت و خردمندی را با نقش واسطه‌گری صبر بررسی کردند. نتایج نشان دادند موافق بودن، وظیفه‌شناسی و روان رنجوری می‌توانند به صورت غیر مستقیم و با واسطه‌گری صبر، خردمندی را پیش‌بینی نمایند. ملک‌محمدی^۲ و همکاران (۲۰۱۹) در مقاله‌ای به بررسی پیش‌بینی خردمندی بر اساس عوامل شخصیتی پرداختند. نتایج نشان دادند ویژگی‌های پنج عاملی شخصیت با خردمندی همبستگی دارند. همچنین از میان پنج ویژگی شخصیت روان رنجوری، موافق بودن، پذیرا بودن و برونگرایی می‌توانند به صورت معنی داری تغییرات در خردمندی را پیش‌بینی کنند. ان‌گوین و کوهدا^۳ (۲۰۱۷) در مقاله‌ای به بررسی شرایط تصمیم‌گیری در حسابرسی پرداخته و بیان داشتند خردمندی مفهومی حیاتی در قضاوت و تصمیم‌گیری برای حسابرسان است. نتایج بیان داشتند تصمیم‌گیری خردمندانه در حسابرسی ناشی از ترکیب سه ارزش است. ارزش معرفتی (مربوط به دانش عمومی، تخصصی و پیرامونی حسابرسان)، ارزش توانایی اجرا (انجام قضاوت حرفه‌ای حسابرسان) و ارزش اخلاقی (اخلاق از منظر فردی و تردیدگرایی حرفه‌ای حسابرسان). ویلیان و همکاران (۱۳۹۸) مؤلفه‌ای به نام "تصمیم‌گیری بخردانه حسابرسان" را شناسایی نمودند که در آن، تصمیم‌گیری بخردانه فرآیندی منسجم، انعکاسی، شناختی و عاطفی است که شرایط درونی و بیرونی را در زمینه تصمیم‌گیری مدنظر قرار می‌دهد و به ذینفعان بیشتری توجه می‌کند. یافته‌های این تحقیق، تحقیقات مفهومی قبلی در زمینه خرد یا دانایی را هم تأیید کرده و هم به چالش می‌کشد و روشی عملی برای تصمیم‌گیری بخردانه حسابرسان ارائه می‌دهد.

1. Ghorbani & Khormaei

2. Malek Mohammadi

3. Nguyen & Kohda

رضوانپور و جباری (۱۳۹۳) فرصت‌های تحقیقاتی پیرامون سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری با استفاده از نظریه ی نوع شخصیت و شاخص مایرز-بریگز را مورد بررسی قرار دادند. ایشان نتیجه‌گیری کردند که تحقیقات رفتارشناسی سیستم اطلاعاتی حسابداری تحت تسلط الگوی علم شناخت قرار دارد. با این وجود، در حالی که علم شناخت، الگوی غالب در روانشناسی است، تعداد فزاینده‌ای از محققان، گستره‌ای را که شناخت، در آن گستره ذهن و رفتار را به طور کامل توضیح می‌دهد، مورد پرسش قرار می‌دهند. این مقاله، راه‌های زیادی پیشنهاد می‌نماید که در آنها نظریه نوع شخصیت برای مربیان، متخصصان و محققان سیستم اطلاعاتی حسابداری قابل اجراست. همچنین مفاهیم عملی بسیاری وجود دارد که وابسته به گونه‌های شخصیتی هستند. مثلاً فارغ التحصیلان سیستم اطلاعاتی حسابداری در انجام کارهای تخصصی‌شان تا چه حد، کارآمد هستند؟ و اینکه آنها در محیط‌های تصمیم‌گیری گروهی تا چه اندازه با دیگران راحت بوده و در هماهنگ شدن با فرهنگ‌های تشکیلاتی و حسابداری مختلف تا چه اندازه موفقند. تعدادی از موضوعاتی که محققان سیستم اطلاعاتی حسابداری می‌توانند بررسی کنند، شامل کسب بینش عمیق‌تر نسبت به پیچیدگی‌های برهم کنش‌های انسان و ماشین، درک اثرات حالت روحی و اثرگذاری بر شناخت و رفتار، هماهنگ کردن محرک‌های انگیزشی با گونه‌های شخصیتی، ایجاد سیستم‌های مؤثرتر پشتیبانی از تصمیم‌گیری گروهی و هدف قراردادن گزینه‌های میانجی تحت اختیار کاربر. ایشان معتقدند که محققان می‌توانند با استوار کردن چنین مطالعاتی بر پایه نظریه نوع شخصیت با استفاده از شاخص مایرز-بریگز تا حدودی بر این مشکلات غلبه کنند ایشان باور دارند که علم شناخت و نظریه نوع شخصیت ذهن انسان را به طور کامل توضیح نمی‌دهند، بلکه معتقدند که نقطه‌های قوت مکمل ارائه شده از سوی هر دو چشم‌انداز به خلق یک نقشه چند بعدی از ذهن کمک می‌کند، که به وسیله هیچ یک از آن دو به طور جداگانه نمی‌تواند ارائه شود. خواجه‌وی و اعتمادی جوربایی (۱۳۸۹) به بررسی عوامل مؤثر بر پیاده‌سازی موفق سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. عوامل تاثیرگذار در قالب سه فرضیه «منابع انسانی»، «مشخصات فنی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری» و «استراتژی‌های مدیریتی» طبقه‌بندی گردیدند. برای آزمون فرضیه‌ها از آزمون‌های دو جمله‌ای و تحلیل واریانس استفاده شده است. در راستای بررسی عوامل مؤثر در پیاده‌سازی موفق سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری و تعیین میزان تاثیر هر کدام و اولویت بندی آنها از پرسشنامه استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که تمام عوامل مطرح شده در این تحقیق، به عنوان عوامل تاثیرگذار در پیاده‌سازی موفق سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری هستند و در این میان، منابع انسانی، استراتژی‌های مدیریتی و مشخصات فنی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری به ترتیب دارای بیشترین تاثیر هستند. از میان عوامل فرعی مطرح شده نیز دانش و درک کاربران از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری، تجربه قبلی پرسنل، مشارکت کاربران، تعهد و التزام مدیریت، مدیریت پروژه، مقاومت کاربران در برابر تغییر، کیفیت آموزش، بودجه زمانی، انعطاف پذیری سیستم با نیازهای سازمان و زیر ساخت مناسب سخت افزاری، به ترتیب دارای بیشترین تاثیر در

پیاده‌سازی موفق سیستم‌های اطلاعات حسابداری بودند.

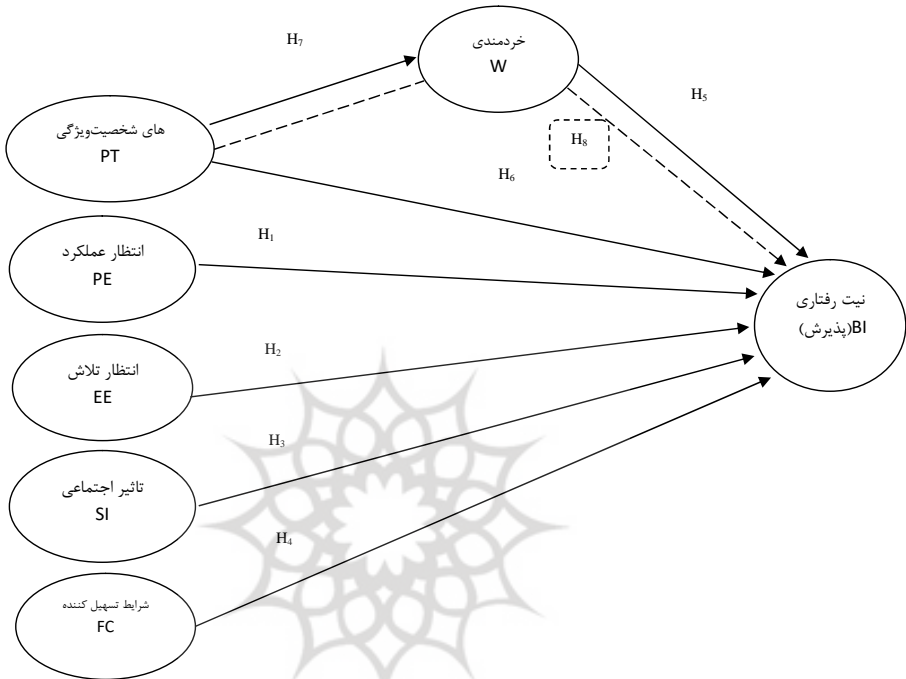
۳- فرضیه‌های پژوهش

همان‌طور که در مبانی نظری و پیشینه پژوهش اشاره شده نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از تکنولوژی و نکاتش و همکاران (۲۰۰۳) به عنوان جامع‌ترین مدل پذیرش تکنولوژی شناخته شده است که نیت رفتاری افراد را در خصوص فن‌آوری مورد بررسی قرار می‌دهد (الامین و همکاران، ۲۰۱۵)؛ با این حال و نکاتش و همکاران (۲۰۰۳) توصیه می‌کنند که می‌بایست بر اساس ساختار فرهنگی، سازمانی و اقتصادی قلمرو پژوهش از مولفه‌های تکمیلی برای بازنمایی مناسب واقعیت‌ها بهره برد. از این رو به واسطه تاثیرگذار بودن تفاوت‌های فردی (از منظر تیپ‌های شخصیتی) در تصمیم‌گیری (مله، ۲۰۰۹) و اینکه خردمندی آخرین مرحله قبل از اخذ تصمیم از سوی افراد می‌باشد (نورولبن^۱ و همکاران، ۲۰۱۹؛ رولی، ۲۰۰۷)؛ در این پژوهش مدل پنج‌عاملی شخصیت مک کری و کوستا (۱۹۹۲) و مقیاس خود سنجی خردمندی وبستر (۲۰۰۳) به نظریه مزبور اضافه گردید. به علاوه از آنجایی که در پژوهش‌های متعددی تیپ‌های شخصیت به عنوان عامل پیش‌بینی‌کننده خردمندی شناخته شده‌اند (قربانی و خرمایی، ۱۳۹۷؛ آردلت، ۲۰۰۵). اخذ تصمیم نسبت به پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری براساس تیپ‌های شخصیت و با نقش تعدیل‌کنندگی خردمندی در این پژوهش مد نظر قرار گرفته است. بر این اساس مدل و فرضیه‌های پژوهش در ادامه ارائه می‌گردند.

- فرضیه ۱:** «انتظار عملکرد» از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر «نیت رفتاری» حسابداران در خصوص پذیرش آن سیستم‌ها تاثیر مثبت دارد.
- فرضیه ۲:** «انتظار تلاش» در خصوص سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر «نیت رفتاری» حسابداران در خصوص پذیرش آن سیستم‌ها تاثیر مثبت دارد.
- فرضیه ۳:** «تاثیر اجتماعی» در خصوص سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر «نیت رفتاری» حسابداران در خصوص پذیرش آن سیستم‌ها تاثیر مثبت دارد.
- فرضیه ۴:** «شرایط تسهیل» در خصوص سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر «نیت رفتاری» حسابداران در خصوص پذیرش آن سیستم‌ها تاثیر مثبت دارد.
- فرضیه ۵:** «ابعاد خردمندی» در خصوص سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر «نیت رفتاری» حسابداران در خصوص پذیرش آن سیستم‌ها تاثیر مثبت دارد.
- فرضیه ۶:** «ویژگی‌های شخصیت» در خصوص سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر «نیت رفتاری» حسابداران در خصوص پذیرش آن سیستم‌ها تاثیر مثبت دارد.
- فرضیه ۷:** «ویژگی‌های شخصیت» در خصوص سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر «ابعاد خردمندی» حسابداران تاثیر مثبت دارد.
- فرضیه ۸:** «ابعاد خردمندی» بر رابطه بین «ویژگی‌های شخصیت» و «نیت رفتاری»

حسابداران در خصوص پذیرش آن سیستم‌ها نقش واسطه‌ای دارد.

نگاره ۱: مدل پیشنهادی پژوهش

۴- روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش اطلاعات بر اساس پرسشنامه جمع‌آوری گردیده است و روش آزمون فرضیه‌ها بر اساس معادلات ساختاری مبتنی بر رویکرد حداقل مربعات جزئی است. همچنین برای اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش در خصوص نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده تکنولوژی از پرسشنامه استاندارد ونکاتاش و همکاران (۲۰۰۳) شامل ۱۹ سوال و برای اندازه‌گیری ابعاد مدل پنج عاملی شخصیت از مقیاس ۱۰ قلمی گاسلینگ^۱ و همکاران (۲۰۰۳) استفاده شده است. در خصوص اندازه‌گیری خریدمندی مدل‌های مختلفی وجود دارد در این پژوهش مقیاس خودسنجی خریدمندی^۲ وبستر (۲۰۰۳) به کار گرفته شده است. به کارگیری این مقیاس در ایران نشان از پایایی بالای آن دارد (دورتاج^۳ و همکاران، ۲۰۱۸).

جامعه آماری پژوهش حسابداران شاغل در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار

1. Gosling
2. Self-Assessed Wisdom Scale (SAWS)
3. Dortaj

تهران است. برای انتخاب نمونه‌های آماری جهت استفاده از روشهای تحلیلی آمار استنباطی، از روش نمونه‌گیری غیر احتمالی در دسترس استفاده می‌شود و با توجه به نامحدود بودن تعداد افراد جامعه با استفاده از فرمول نمونه‌گیری جامعه نامحدود، حجم نمونه به صورت زیر برآورد گردید:

$$n = \frac{Z^2 * pq}{d^2}$$

n : حجم نمونه.

$Z_{\frac{\alpha}{2}}$: اندازه متغیر در توزیع نرمال است که از جدول در سطح اطمینان مورد نظر استخراج می‌شود.

p : نسبت بر خورداری از صفت مورد نظر.

$1-q$: p

d : حداکثر خطایی که توسط محقق پذیرفته می‌شود (مومنی، ۱۳۸۶).

در فرمول فوق، نمونه‌گیری در سطح اطمینان ۹۵ درصد و با لحاظ نمودن ۵ درصد خطا انجام شده است و مقدار p و q برابر با ۰/۵ در نظر گرفته شده است. بر این اساس حجم نمونه برابر است با:

$$\frac{(1.96)^2 \times (0.5)(0.5)}{(0.05)^2} = 384$$

تعداد ۳۸۴ نفر در این تحقیق به عنوان نمونه انتخاب شدند. تعداد ۴۱۲ پرسشنامه بین حسابداران شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران توزیع گردید که از بین آنها ۳۰۱ پرسشنامه برگشت داده شد. بعد از بررسی پرسشنامه‌ها ۱۷ پرسشنامه که به صورت ناقص تکمیل شده بودند کنار گذاشته شد و در نهایت از ۲۸۴ پرسشنامه برای تجزیه و تحلیل نهایی استفاده گردید.

۵- یافته‌های پژوهش

۵-۱ آمار توصیفی

در بخش اول پرسش‌نامه ۷ سؤال عمومی مرتبط با ویژگی‌های فردی پاسخ‌دهندگان شامل جنسیت، سن، تحصیلات، سابقه خدمت و سمت سازمانی مطرح شده است. نتایج تحلیل توصیفی نشان می‌دهد ۷۲/۱۸ درصد از پاسخ‌دهندگان مرد بوده، سن ۴۶/۱۳ درصد از ایشان بین ۴۱ تا ۵۰ سال قرار داشته، میزان تحصیلات ۶۶/۱۹ درصد از ایشان کارشناسی بوده، ۴۰/۸۵ درصد از ایشان بین ۱۱ تا ۱۵ سابقه خدمت داشته و ۲۸/۵۲ درصد از ایشان در پست سازمانی کارشناس مشغول به خدمت بوده‌اند. آماره‌های توصیفی مربوط به متغیرهای مکنون، نشان می‌دهد که میانگین پاسخ‌ها برای تمام سوال‌های این متغیر مکنون، بیش‌تر از میانگین طیف (۳) است.

انحراف معیار داده‌ها نیز دقت نتایج بدست آمده را نشان می‌دهد.

۲-۵ بررسی برازش مدل

۲-۵-۱ **برازش مدل‌های اندازه‌گیری.** مقادیر بار عاملی هر یک از متغیرهای آشکار پژوهش در نگاره ۲ نشان داده شده است. مقدار ملاک برای مناسب بودن ضرایب بارهای عاملی $0/4$ می‌باشد که مؤید این مطلب است که واریانس بین سازه و شاخص‌های آن از واریانس خطای اندازه‌گیری آن سازه بیشتر بوده و پایایی در مورد آن مدل اندازه‌گیری قابل قبول است (هالند، ۱۹۹۹).

۲-۵-۲ **ضریب آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و روایی همگرا.** مقدار آلفای کرونباخ بالاتر از $0/7$ ، نشانگر پایایی قابل قبول است. اما از آنجاییکه معیار آلفای کرونباخ یک معیار سنتی برای تعیین پایایی متغیرها است، روش PLS معیار مدرن‌تری نسبت به آلفای کرونباخ به نام پایایی ترکیبی (CR) به کار می‌برد که این مقدار برای هر متغیر باید بالاتر از $0/7$ باشد. روایی همگرا به بررسی همبستگی هر متغیر با سؤالات خود می‌پردازد. در نرم‌افزار PLS معیار AVE برای این منظور به کار برده می‌شود که مقدار مناسب آن $0/5$ است (اسفیدانی و محسنین، ۱۳۹۳). جدول ۱ آماره‌های مربوطه را نشان می‌دهد.

جدول ۱: آماره‌های پایایی و روایی همگرای پژوهش

متغیر مکنون	عنوان در مدل	(CR > 0.7)	(AVE > 0.5)
نیت رفتاری (پذیرش)	ABI	۰/۸۹۲	۰/۷۳۵
انتظار تلاش	EE	۰/۹۶۶	۰/۸۷۷
شرایط تسهیل‌کننده	FC	۰/۹۵۲	۰/۸۳۱
انتظار عملکرد	PE	۰/۹۸۲	۰/۹۳۳
ویژگی‌های شخصیت	PT	۰/۹۶۹	۰/۸۶۲
تاثیر اجتماعی	SI	۰/۸۹۲	۰/۶۷۹
خردمندی	WI	۰/۹۲۷	۰/۷۲۱

۲-۵-۳ **روایی واگرا:** روایی واگرا به مقایسه میزان همبستگی یک سازه با شاخص‌هایش در مقابل همبستگی آن سازه با سایر سازه‌ها می‌پردازد (فورنل و لارکر، ۱۹۸۱). مقایسه میزان همبستگی بین شاخص‌های یک سازه با آن سازه در مقابل همبستگی آن شاخص‌ها با سازه‌های دیگر نشان می‌دهد تمامی متغیرهای (شاخص‌ها) مربوط به هر یک از سازه‌ها، همبستگی بیشتری نسبت به سایر سازه‌ها دارند. این امر روایی واگرای مناسب مدل را با استفاده از این معیار را در جدول ۲ نشان می‌دهد.

جدول ۲: ماتریس فورنل و لارکر جهت بررسی روایی واگرا

سازه‌ها/سازه‌ها	ABI	EE	FC	PE	PT	SI	WI
ABI	۰/۸۵۹						
EE	۰/۶۸۵	۰/۹۴۲					
FC	۰/۴۷۸	۰/۱۸۶	۰/۹۱۲				
PE	۰/۴۲۳	۰/۴۸۱	۰/۳۰۳	۰/۹۶۶			
PT	۰/۵۶۵	۰/۶۴۴	۰/۴۵۵	۰/۹۰۱	۰/۹۲۸		
SI	۰/۵۶۴	۰/۵۰۴	۰/۵۷۸	۰/۸۱۷	۰/۸۱۸	۰/۸۲۴	
WI	۰/۶۵۹	۰/۷۰۷	۰/۴۳۲	۰/۸۱۶	۰/۸۰۶	۰/۸۰۹	۰/۸۴۹

۴-۲-۵ معیار قدرت پیش‌بینی مدل (Q^2). معیار (Q^2)، قدرت پیش‌بینی مدل را مشخص می‌سازد و در صورتی که مقدار آن در مورد یک سازه‌ی درون‌زا سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ را کسب نماید، به ترتیب نشان از قدرت پیش‌بینی ضعیف، متوسط و قوی سازه یا سازه‌های مربوط به آن را دارد (داوری و رضازاده، ۱۳۹۳). با توجه به مقدار Q^2 (جدول ۳) هر دو سازه درون‌زا، نشان از قدرت قوی مدل در خصوص این سازه‌ها دارد و برازش مناسب مدل ساختاری پژوهش را تأیید می‌نماید.

جدول ۳: مقدار Q^2 در پیش‌بینی مدل

Total	SSO	SSE	1- (SSE/SSO)
نیت رفتاری (پذیرش)	۸۵۲	۴۶۰/۴۵۷۴۶۰	۰/۴۵۹۶
خردمندی	۱۴۲۰	۴۷۹/۱۶۹۱۷۳	۰/۶۶۲۶

۵-۲-۵ آزمون سوبل! برای آزمون تأثیر یک متغیر میانجی، یک آزمون پرکاربرد به نام آزمون سوبل نیز وجود دارد که برای معناداری تأثیر میانجی یک متغیر در رابطه میان دو متغیر دیگر به کار می‌رود (داوری و رضازاده، ۱۳۹۳). در آزمون سوبل، یک مقدار Z-Value از طریق فرمول زیر به دست می‌آید که در صورت بیشتر شدن این مقدار از ۱/۹۶ می‌توان در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار بودن تأثیر میانجی یک متغیر را تأیید نمود:

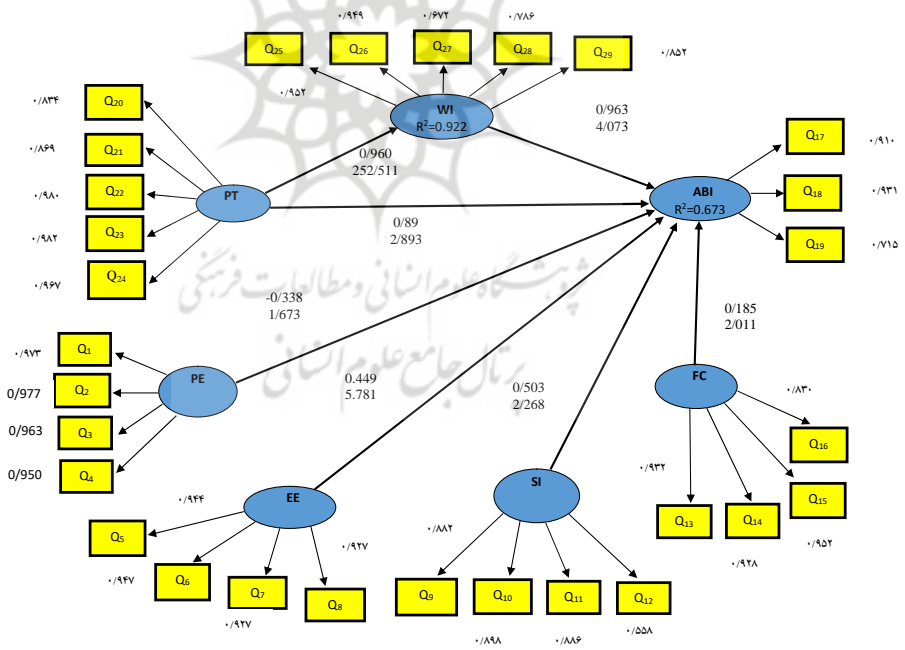
$$Z - Value = \frac{a \times b}{\sqrt{(b^2 \times s_a^2) + (a^2 \times s_b^2) + (s_a^2 \times s_b^2)}}$$

که در آن a : مقدار ضریب مسیر میان متغیر مستقل و میانجی: b : مقدار ضریب مسیر میان متغیر میانجی و وابسته: S_a : $0/963$: خطای استاندارد مربوط به مسیر میان متغیر مستقل و میانجی: S_b : $0/0038$: خطای استاندارد مربوط به مسیر میان متغیر میانجی و وابسته: $0/2364$ می‌باشد.

$$Z-Value = \frac{a \times b}{\sqrt{(b^2 \times s_a^2) + (a^2 \times s_b^2) + (s_a^2 \times s_b^2)}} = \frac{0.960 \times 0.963}{\sqrt{(0.963^2 \times 0.0038^2) + (0.960^2 \times 0.2364^2) + (0.0038^2 \times 0.2364^2)}} = 4.073$$

همان‌طور که مشاهده شد، مقدار $Z-Value$ حاصل از آزمون سوپل برابر با $4/073$ شد که به دلیل بیشتر بودن از $1/96$ می‌توان اظهار داشت که در سطح اطمینان 95% تأثیر متغیر میانجی ابعاد خریدمندی در رابطه بین ویژگی‌های شخصیت و نیت رفتاری، معنادار است.

نگاره ۲: مقدار R^2 و ضرایب معناداری

۳-۵ آزمون فرضیه‌ها

با توجه به الگوریتم تحلیل داده‌ها در برازش مدل اندازه‌گیری، می‌توان به بررسی و آزمون فرضیه‌های پژوهش پرداخت و به یافته‌های پژوهش رسید. فرضیه‌ها و نتایج حاصل شده شامل ضرایب مسیر، مقدار T-Value و نتیجه رد یا عدم رد فرضیه‌ها براساس نگاره ۲ در جدول ۴ نشان داده شده است:

جدول ۴: فرضیه‌ها و نتایج حاصل شده

نتیجه	T-Value Z-Value	ضریب مسیر	فرضیه
رد	۱/۶۷۳	-۰/۳۳۸	فرضیه ۱: «انتظار عملکرد» از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر «نیت رفتاری» حسابداران تاثیر مثبت دارد.
تایید	۵/۷۸۱	۰/۴۴۹	فرضیه ۲: «انتظار تلاش» در خصوص سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر «نیت رفتاری» حسابداران تاثیر مثبت دارد.
تایید	۲/۲۶۸	۰/۵۰۳	فرضیه ۳: «تاثیر اجتماعی» در خصوص سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر «نیت رفتاری» حسابداران تاثیر مثبت دارد.
تایید	۲/۰۱۱	۰/۱۸۵	فرضیه ۴: «شرایط تسهیل» در خصوص سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر «نیت رفتاری» حسابداران تاثیر مثبت دارد.
تایید	۴/۰۷۳	۰/۹۶۳	فرضیه ۵: «ابعاد خردمندی» در خصوص سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر «نیت رفتاری» حسابداران تاثیر مثبت دارد.
تایید	۲/۸۹۳	۰/۸۹	فرضیه ۶: «ویژگی‌های شخصیت» در خصوص سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر «نیت رفتاری» حسابداران تاثیر مثبت دارد.
تایید	۲۵۲/۵۱۱	۰/۹۶۰	فرضیه ۷: «ویژگی‌های شخصیت» در خصوص سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر «ابعاد خردمندی» حسابداران تاثیر مثبت دارد.
تایید	۴/۰۷۳ (آزمون سوبل)	۰/۹۲	فرضیه ۸: «ابعاد خردمندی» بر رابطه بین «ویژگی‌های شخصیت» و «نیت رفتاری» حسابداران نقش واسطه‌ای دارد.

۶- بحث و نتیجه‌گیری

سیستم اطلاعاتی حسابداری از منظر پاسخگویی سیستمی است که با فراهم آوردن اطلاعات مربوط و قابل اتکا برای تصمیم‌گیری، به مدیریت در فرایند برنامه‌ریزی و کنترل کمک می‌کند. از این رو پذیرش کامل سیستم برای دستیابی کامل به منافع سیستم ضروری می‌نماید (تیلاهون، ۲۰۱۹). با پیشرفت فن‌آوری، مدیران مسیر و مهارت‌های چگونگی نظارت بر سازمان و منابع را کسب نموده‌اند. اما صادقانه باید گفت پیشرفت فن‌آوری باعث کم اهمیت شدن توجه مدیران به دنیای پیرامونی شده که ناشی از فقدان خردمندی بوده و به تبع آن احتمالاً بر تصمیمات ایشان

نسبت به سایر افراد و سازمان‌ها تاثیر گذاشته است (پانتزار^۱، ۲۰۰۰).

زمانی که صحبت از پیشایندهای خردمندی به میان می‌آید، شخصیت در رأس آن قرار خواهد داشت. در مدل‌های خردمندی به ویژگی‌های شخصیتی در رشد خردمندی توجه شده است (قربانی و خرمایی، ۱۳۹۷). پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی به عنوان یک تصمیم، مبتنی بر در نظر گرفتن خردمندی و بر اساس تیپ‌های شخصیتی متفاوت خواهد بود. این مهم ضرورت اجرای این پژوهش بوده است. بر این اساس در این پژوهش مولفه‌های مدل پذیرش تکنولوژی در پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مورد آزمون قرار گرفت و نتایج حاکی از تاثیرگذار بودن انتظار تلاش، تاثیر اجتماعی و شرایط تسهیل کننده بر پذیرش (نیست رفتاری) سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بود. انتظار عملکرد بر اساس آزمون صورت گرفته معنی دار نبود. همچنین بر اساس نتایج آزمون فرضیه تاثیرگذاری تیپ‌های شخصیتی بر پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مشخص گردید تیپ‌های شخصیتی بر پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری تاثیرگذار است. به علاوه تاثیر تیپ‌های شخصیتی با نقش واسطه‌گری خردمندی بر پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مورد تایید قرار گرفت.

نتایج حاصله به صورت مستقیم با نتایج پژوهش‌های لاخل و چپینه (۲۰۱۷)، لی (۲۰۱۶)، بارنت^۲ و همکاران (۲۰۱۵)، قربانی و خرمایی (۲۰۱۹)، ملک محمدی و همکاران (۲۰۱۹) و قربانی و خرمایی (۱۳۹۷) سازگاری دارد. بر اساس نتایج پژوهش پیشنهاد می‌گردد:

۱. با توجه به رد فرضیه اول مبنی بر تاثیرگذار بودن انتظار عملکرد در پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی پیشنهاد می‌شود سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری اعم از مبتنی بر رایانه یا غیر از آن با در نظر گرفتن نیازهای استفاده کنندگان آن به گونه‌ای کاربر پسند طراحی، تولید و پیاده سازی شوند؛ زیرا تنها توجه به عملکرد حاصل از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری منجر به پذیرش آن از سوی کاربر نخواهد شد.

۲. با توجه به پذیرش فرضیه چهارم مبنی بر تاثیرگذاری شرایط تسهیل کننده و فرضیه سوم مبنی بر تاثیر اجتماعی بر پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری، ذکر این نکته ضروری است که لزوم استفاده از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری منوط به پذیرش آن است از این رو تنها وجود زیرساخت سخت افزاری ضامن رسیدن به این مهم نبوده و جاری بودن فرهنگ سازمانی مناسب در این خصوص اجتناب ناپذیر است؛ از این رو به مدیران سازمان‌ها پیشنهاد می‌شود ابتدا فرهنگ سازمانی متناسب با به کارگیری سیستم اطلاعاتی حسابداری در سازمان را نهادینه نمایند؛ پس از آن نسبت به انتخاب و پذیرش سیستم اطلاعاتی حسابداری اقدام نمایند.

۳. در راستای تایید فرضیه سوم مبنی بر تاثیرگذاری تاثیر اجتماعی بر پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری، مدیران سازمان‌ها برای اطمینان از پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی

1. Pantzar

2. Barnett

حسابداری جدید از سوی کارکنان، تجارب موفق سایر سازمان‌ها و نتایج ایجاد شده ناشی از به کارگیری سیستم اطلاعاتی حسابداری مورد نظر را برای ایشان تشریح نموده و به نمایش بگذارند.

۴. با توجه به تایید فرضیه‌های ششم، هفتم و هشتم و تاثیرگذاری تیپ‌های شخصیتی و خودسنجی خردمندی در پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری و از آنجایی که پذیرش سیستم اطلاعاتی حسابداری یک تصمیم است و در اتخاذ تصمیم به کارگیری خردمندی و بصیرت ضروری است پیشنهاد می‌شود سازمان‌ها در کنار سایر معیارهای تخصصی و عمومی برای استخدام و یا آموزش ضمن خدمت نیروی انسانی معیارهای توانمندسازی اتخاذ تصمیم خردمندانه را با توجه به ارزیابی به عمل آمده از تیپ‌های شخصیتی افراد در نظر داشته باشند. در راستای انجام این پژوهش محدودیت‌هایی وجود داشته است از جمله آنها می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

الف) با توجه به دسترسی دشوار به پاسخ دهندگان از نمونه‌گیری غیر احتمالی در دسترس استفاده شده است، از این رو با قطعیت نمی‌توان گفت که اثر صنعت بر پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری توسط حسابداران شاغل در نظر گرفته شده است.

ب) امکان دارد پاسخ دهندگان در خصوص پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر اساس شبیه‌سازی ذهنی خود از نرم‌افزارهای حسابداری مبتنی بر رایانه به سوالات پاسخ داده باشند و ابعاد گسترده‌تر سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری را در نظر نگرفته باشند.

فهرست منابع

الف- منابع فارسی

۱. احمدی حصار، فرشاد، پاکدل، عبدالله، رضایی شریف، علی (۱۳۹۷)، تحلیل عوامل موثر روان‌شناختی بر مهارت‌های حسابرسان (مطالعه موردی حسابرسان دیوان محاسبات)، دانش حسابرسی، ۱۸ (۷۲)، ۲۳۱-۲۵۰.
۲. اسفیدانی، محمد رحیم، و محسنین، شهریار (۱۳۹۳)، معادلات ساختاری مبتنی بر رویکرد حداقل مربعات جزئی به کمک نرم‌افزار: Smart PLS آموزشی و کاربردی، تهران، موسسه کتاب مهربان نشر.
۳. حاجیها، زهره، نیونی، شایسته (۱۳۹۳)، بررسی تاثیر خصوصیات سیستم اطلاعات حسابداری بر عملکرد این سیستم در شرایط تحلیل پذیری وظیفه، حسابداری مدیریت، ۷ (۲۱)، ۴۷-۵۸.
۴. خواجوی، شکراله، اعتمادی جوریابی، مصطفی (۱۳۸۹)، بررسی عوامل موثر بر پیاده سازی موفق سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش‌های حسابداری مالی، تابستان، ۲ (۴)، ۲۲-۱.
۵. خواجوی، شکراله، دهقانی سعدی، علی اصغر، و گرامی شیرازی، فرزاد (۱۳۹۵). "تأثیر خودشناسی مدیران بر مدیریت سود و عملکرد مالی"، پیشرفت‌های حسابداری، ۸ (۲)، ۱۲۳-۱۴۹.
۶. داوری، علی، و رضازاده، آرش (۱۳۹۳)، مدل سازی معادلات ساختاری با نرم افزار PLS، چاپ دوم، تهران، سازمان انتشارات جهاددانشگاهی.
۷. رضوانپور، علیرضا؛ جباری، مهرداد، (۱۳۹۳)، فرصت‌های تحقیقاتی پیرامون سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری با استفاده از نظریه نوع شخصیت و شاخص مایرز-بریگز، فصلنامه دانش و پژوهش حسابداری، ۱۰ (۳۹)، ۵-۲۸.
۸. عدیلی، مجتبی، خدای پور، احمد، پورحیدری، امید (۱۳۹۹)، بررسی تاثیر فرهنگ اخلاقی موسسه حسابرسی و تیپ‌های شخصیتی حسابرسان بر عینیت حسابرسان، تحقیقات حسابداری و حسابرسی، ۱۲ (۴۶)، ۲۰-۵.

۹. عرب مازار یزدی محمد، مرادی، امیر (۱۳۹۹)، فرصت‌ها و چالش‌های کاربرد کلان‌داده‌ها در سیستم اطلاعاتی حسابداری بخش عمومی از منظر مسئولیت پاسخگویی، دانش حسابداری، ۲۰(۷۹)، ۹۵-۱۲۲.
۱۰. قربانی، رقیه، و خرمائی، فرهاد (۱۳۹۷)، بررسی مدل علی خردمندی: تبیین اثر شخصیت و خودکارآمدی مقابله، پژوهش‌های روانشناسی اجتماعی، ۱۳(۴۹)، ۴۳-۵۵.
۱۱. گروسی فرشی، تقی (۱۳۸۰)، رویکردی نوین در ارزیابی شخصیت (کاربرد تحلیل عاملی در مطالعات شخصیت)، تهران، ناشر: جامعه پژوه، دانیال.
۱۲. مومنی، منصور (۱۳۸۶)، تحلیل‌های آماری با استفاده از SPSS، تهران، انتشارات کتاب نو.
۱۳. مرادی، مهدی، سلیمانی مارشک، مجتبی (۱۳۹۰)، روان‌شناسی و جامعه‌شناسی قلب، دانش حسابداری، ۴(۴)، ۷۳-۵۶.
۱۴. ولیان، حسن، عبدلی، محمدرضا، و کوشکی جهرمی، علیرضا (۱۳۹۸)، مفهوم‌سازی تصمیم‌گیری خردمندانانه حسابرسان بر اساس تحلیل داده‌بنیاد، بررسی‌های حسابداری و حسابداری، ۲۶(۲)، ۳۰۱-۳۲۶.

ب- منابع خارجی

1. Ajzen, I. (1991), The theory of planned behavior, *Organizational behavior and human decision processes*, 50(2), 179-211.
2. Alamin, A., Yeoh, W., Warren, M., & Salzman, S. (2015), An empirical study of factors influencing accounting information systems adoption, *ECIS 2015 Completed Research Papers*. Paper 3, ISBN 978-3-00-050284-2.
3. Aoun, C., Vatanasakdakul, S., Li, Y. (2010), AIS in Australia: UTAUT application & cultural implication, *ACIS 2010 Proceedings*, Paper 17, Pp. 1-3, Brisbane, AISeL. 1-11.
4. Ardel, M. (2005), How wise people cope with crises and obstacles in life, *ReVision*, 28(1), 7-20.
5. Barnett, T., Pearson, A. W., Pearson, R., & Kellermanns, F. W. (2015), Five-factor model personality traits as predictors of perceived and actual usage of technology, *European Journal of Information Systems*, 24(4), 374-390.
6. Bassett, C. L. (2011), Understanding and teaching practical wisdom, *New Directions for Adult and Continuing Education*, 131, 35-44.
7. Breen, J., Sciuilli, N., Calvert C. (2003), The Use of Computerised Accounting Systems in Small Business, 16th Annual Conference of Small Enterprise Association of Australia and New Zealand, 28 September-1 October, Balarat, Melbourne.
8. Caglio, A. (2003), Enterprise resource planning systems and accountants: towards hybridization? *European Accounting Review*, 12(1), 123-153.
9. Conger, S., & Probst, J. (2014), Knowledge management in itsm: Applying the DIKW model". *Engineering and management of IT-based service systems* (pp. 1-18), Springer, Berlin, Heidelberg.
10. Davis, F. D. (1989), Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology, *MIS quarterly*, 319-340.
11. Dillon, A., Morris M. (1996), User Acceptance of Information Technology: Theories and Models, *Annual Review of Information Science and Technology*, Medford NJ: Information Today, 3-32.
12. Dishaw, M., Strong, D. M. (1999), Extending the technology acceptance model with task-technology fit constructs, *Information & Management*, 36(1), 9-21.
13. Dortaj, F., Kord Noghabi, R., Ferrari, M., Jahan, F., & Esmaili, S. (2018), Investigating Validity and Reliability and Factor Analysis of Webster's Wisdom Questionnaire in Iran, *Iranian Journal of Learning and Memory*, 1(1), 7- 17.
14. Dowling, C. (2009), Appropriate audit support system use: The influence of auditor, audit team, and firm factors, *The Accounting Review*, 84(3), 771-810.

15. Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975), *Belief, attitude, intention, and behavior: An introduction to theory and research*. Addison-Wesley: Boston, MA, USA.
16. Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981), Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error, *Journal of marketing research*, 18(1), 39-50.
17. Ghorbani, R., & Khormaie, F. (2019), Relationship between Big Five Personality Traits and Virtue of Wisdom: The Mediating Role of Patience, Health, Spirituality and Medical Ethics, 6(1), 11-17.
18. Gonzalez, G. C., Sharma, P. N., Galletta, D. (2012), Factors influencing the planned adoption of continuous monitoring technology, *Journal of Information Systems*, 26(2), 53-69.
19. Gosling, S. D., Rentfrow, P. J., & Swann Jr, W. B. (2003), A very brief measure of the Big-Five personality domains, *Journal of Research in personality*, 37(6), 504-528.
20. Hulland, J. (1999), Use of partial least squares (PLS) in strategic management research: A review of four recent studies, *Strategic management journal*, 20(2), 195-204.
21. Hunton, J. E. (2002), Blending information and communication technology with accounting research, *Accounting Horizons*, 16(1), 55-67.
22. Kövi, Z., Aluja, A., Glicksohn, J., Blanch, A., Morizot, J., Wang, W., & Desrichard, O. (2019), Cross-country analysis of alternative five factor personality trait profiles, *Personality and Individual Differences*, 143, 7-12.
23. Lakhali, S., & Khechine, H. (2017), Relating personality (Big Five) to the core constructs of the Unified Theory of Acceptance and Use of Technology, *Journal of Computers in Education*, 4(3), 251-282.
24. Li, C. Y. (2016), Understanding university students' system acceptance behavior: The roles of personality trait and subjective norms, *International Journal of Technology and Human Interaction*, 12(3), 106-125.
25. Malek Mohammadi, H., Moshkani, M., & Shirdel, E. (2019), The wisdom prediction based on personality factors in youth, *International Journal of Schooling*, 1(2), 13-22.
26. Mathieson, K. (1991), Predicting User Intentions: Comparing The Technology Acceptance Model with The Theory of Planne Behavior, *Information Systems Research*, 2(3), 173-191.
27. Mauldin, E. G., Ruchala, L. V. (1999), Towards a meta-theory of accounting information systems, *Accounting, Organizations and Society*, 24(4), 317-331.
28. McCrae, R. R., & Costa Jr, P. T. (2008), Empirical and theoretical status of the five-factor model of personality traits, *The SAGE handbook of personality theory and assessment (Personality theories and models, Vol. 1, pp. 273-294)*. Thousand Oaks, CA: Sage.
29. Melé, D. (2009), Integrating personalism into virtue-based business ethics: The personalist and the common good principles, *Journal of Business Ethics*, 88(1), 227-244.
30. Nguyen, L., & Kohda, Y. (2017), Toward a model of wisdom determinants in the auditing profession, *Proceedings of the 50th Hawaii International Conference on System Sciences*.
31. Nurulin, Y., Skvortsova, I., Tukkel, I., & Torkkeli, M. (2019), Role of Knowledge in Management of Innovation, *Resources*, 8(2), 87.
32. Oliveira, T., Martins, M. F. (2011), Literature review of information technology adoption models at firm level, *The Electronic Journal Information Systems Evaluation*, 14(1), 110-21.
33. Pantzar, E. (2000), Knowledge and wisdom in the information society, *Foresight-The journal of future studies, strategic thinking and policy*, 2(2), 230-236.
34. Prasad, A., Green, P. (2015), Organizational competencies and dynamic accounting information system capability: Impact on AIS processes and firm performance, *Journal of Information Systems*, 29(3), 123-149.

35. Pulakanam, V., Suraweera, T. (2010), Implementing accounting software in small business in New Zealand: an exploratory investigation, *Accountancy Business and the Public Interest*, 9, 98-124.
36. Ramírez-Correa, P., Grandón, E. E., Alfaro-Pérez, J., & Painén-Aravena, G. (2019), Personality types as moderators of the acceptance of information technologies in organizations: A multi-group analysis in PLS-SEM, *Sustainability*, 11(14), 3987.
37. Rowley, J. (2007), The wisdom hierarchy: representations of the DIKW hierarchy, *Journal of information science*, 33(2), 163-180.
38. Sharp, J., & Babb, J. (2018), Is Information Systems late to the party? The current state of DevOps research in the Association for Information Systems eLibrary, In *Proceedings of the Twenty-Fourth American Conference on Information Systems*, Orlando, FL, USA, 1-8.
39. Spathis, C. (2006), Enterprise systems implementation and accounting benefits, *Journal of Enterprise Information Management*, 19(1), 67-82.
40. Taherdoost, H. (2018), A review of technology acceptance and adoption models and theories, 11th International Conference Interdisciplinarity in Engineering, 5-6 October 2017, tirgu-mures, Romania, 960-967.
41. Tilahun, M. (2019), A Review on Determinants of Accounting Information System Adoption, *Science Journal of Business and Management*, 7(1), 17-22.
42. Tkalčič, M., Quercia, D., & Graf, S. (2016), Preface to the special issue on personality in personalized systems, *User Modeling and User-Adapted Interaction*, 26(2-3), 103-107.
43. Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B., & Davis, F. D. (2003), User acceptance of information technology: Toward a unified view, *MIS quarterly*, 27(3), 425-478.
44. Webster, J. D., (2007), Measuring the character strength of wisdom, *The International Journal of Aging and Human Development*, 65(2), 163-183.
45. Zhou, T., Lu, Y., Wang B. (2010), Integrating TTF and UTAUT to explain mobile banking user adoption, *Computers in Human Behavior*, 26(4), 760-767.
46. Zmud, R. W. (1979), Individual differences and MIS success: A review of the empirical literature, *Management science*, 25(10), 966-979.